

Vilsted Sø projektet

I 1998 blev genskabelsen af Vilsted Sø besluttet gennemført som en del af Vandmiljøplan II for at begrænse udvaskningen af primært kvælstof til Limfjorden. Vådområder er gode til at fjerne kvælstof, når det kvælstofholdige vand siver gennem enge og søer. Projektet er færdiggjort i 2006 og har kostet ca. 66 mio. kr. fordelt mellem Staten, daværende Nordjyllands Amt og Aage V. Jensen Naturfond. Projektet er gennemført med stor velvilje fra lodsejerne og næsten 3000 ha jord til en samlet værdi på 225 mill. kr har skiftet ejere i jordfordelingen. Aage V. Jensen Naturfond ejer i dag selve søen og de omgivende enge på i alt ca. 860 ha. Den daglige drift varetages af Naturstyrelsen Himmerland.

Vådområdet Vilsted Sø

Søen er med sine 450 ha den andenstørste ferskvandssø i Nordjylland. Vandstanden i søen styres med det etablerede stryg, der via Bjørnsholm Å fremover årligt befrier Limfjorden for ca. 200 tons nitratkvælstof. For at begrænse kvælstofudvaskningen er engene blevet gjort vådere ved at afbryde dræne og tilproppe afvandringsgrøfter. Naturstyrelsen forpagter engene ud til afgræsning for at sikre en spændende flora og gode forhold for de mange vandfugle.

Fugleliv

Søfladen med øer, rørskov, pilekrat, græssede naturenge, væld og kær huser i dag både trækfugle og mange ynglefugle bl.a. et havørnepar. Fugletårnet (A) på holmen eller broen (B) er et godt udgangspunkt for at se fugle, men på stien rundt om søen eller fra kajak er der også gode muligheder. I sensommeren kan der opleves "Sort Sol" når store stæreflokke overnatter i rørskoven. I fugletårnet er der en oversigt over de mest almindelige fugle ved søen og på hjemmesiden kan en tilsvarende oversigt printes ud.

Vilsted Kajakklub: Holder til i huset ved Vilsted havn. Bliv medlem og få adgang til foreningens kajaker. Se mere her: vilstedif.dk

Den nye bro over søen fra 2014.

Fugletårnet.

Sort sol.

En af de mere specielle fugle ved søen er Skestorken, der med sit særlige næb kan ses afsøge det lave vand for krebsdyr.

Søens absolut smukkeste fugl er Isfuglen. Men du skal være særdeles heldig for at få den at se.

Vilsted Sø hjemmesiden: vilstedsoe.dk

Ejer:

AAGE V. JENSEN
NATURFOND

Administrator:

Naturstyrelsen
naturstyrelsen.dk
Tlf. 72 54 30 00

Vilsted Sø områdets historie

Under den havstigning, der i stenalderen oversvømmede de kystnære egne, trængte havet langt ind i landet og dannede en fjordarm helt ind til øst for Vilsted.

Som følge af den fortsatte landhævning siden istiden trak fjordarmen sig efterhånden tilbage mod Limfjorden. På de laveste steder opstod to søer, Vilsted Sø (1) og Sønder Sø (2). I og omkring søerne aflejredes dynd, og der blev dannet tørv. Det første nøjagtige kort over området fra 1797 viser denne situation, med vandmøller i åen ved Vilsted Mølle (3) og Vitskøl Kloster (4).

Gennem middelalderen var områdets udvikling præget af Vitskøl Kloster (4), der blev grundlagt af Cisterciensermunkene i 1158. Ordenen var kendt for at bosætte sig på øde steder, hvor de med stor dygtighed drev landbrug, fiskeri, mølledrift m.v. Efter reformationen blev klosteret overtaget af kronen og de sidste munke flyttede øst på til en gård, der fik navnet Munk Sjørup. På voldstedet ved Vilsted lå i middelalderen en borg "Vilsted Slot" som i 1407 blev offer for Margrethe den 1.'s systematiske nedlæggelse af adelens befæstede borge.

Tiden efter tabet af Sønderjylland i 1864 var de store landvindings tid. "Hvad udad tabes skal indad vindes" var tidens motto. Omkring Vilsted Sø og Sønder Sø var lodsejerne så utilfredse med afvandringsforholdene, at de i 1867 rettede henvendelse til indenrigsministeren om afvandning af søerne. Først i 1869 lykkedes bestræbelserne. Nørre Mølle ved Bjørnsholm blev nedlagt og Bjørnsholm vandløbet uddybet. Afvandningen skete i flere omgange. I 1876 var Sønder Sø helt udtørret og Vilsted Sø svundet ind fra 225 ha til 85 ha.

Naturstyrelsen

AAGE V. JENSEN
NATURFOND

Vilsted Sø

Foto: Flemming Fragtrup (Sort sol og Isfugl), Jan Skriver (Skestork), Kort: Kaj Bolvig, 2026. Grafisk tilrettelæggelse: glindvad.dk · Tryk: Stibo Complete A/S

I en årrække var afløbet delt i to: Et nordligt som afvandede Vilsted Mølle og en sydlig kanal fra de to søer. Ved Nørre Mølle (5) førtes åen over kanalen og drev Sønder Mølle (6). I 1888 blev møllen nedlagt og de to vandløb samlet. Vandstanden i Vilsted Sø reguleredes af et stemmeværk. I 1914 blev stemmeværket nedlagt og søens vandflade svandt ind til ca. 15 ha. I 1952-56 uddybes og reguleres Bjørnsholm Å yderligere og Vilsted Sø blev totalt afvandet.

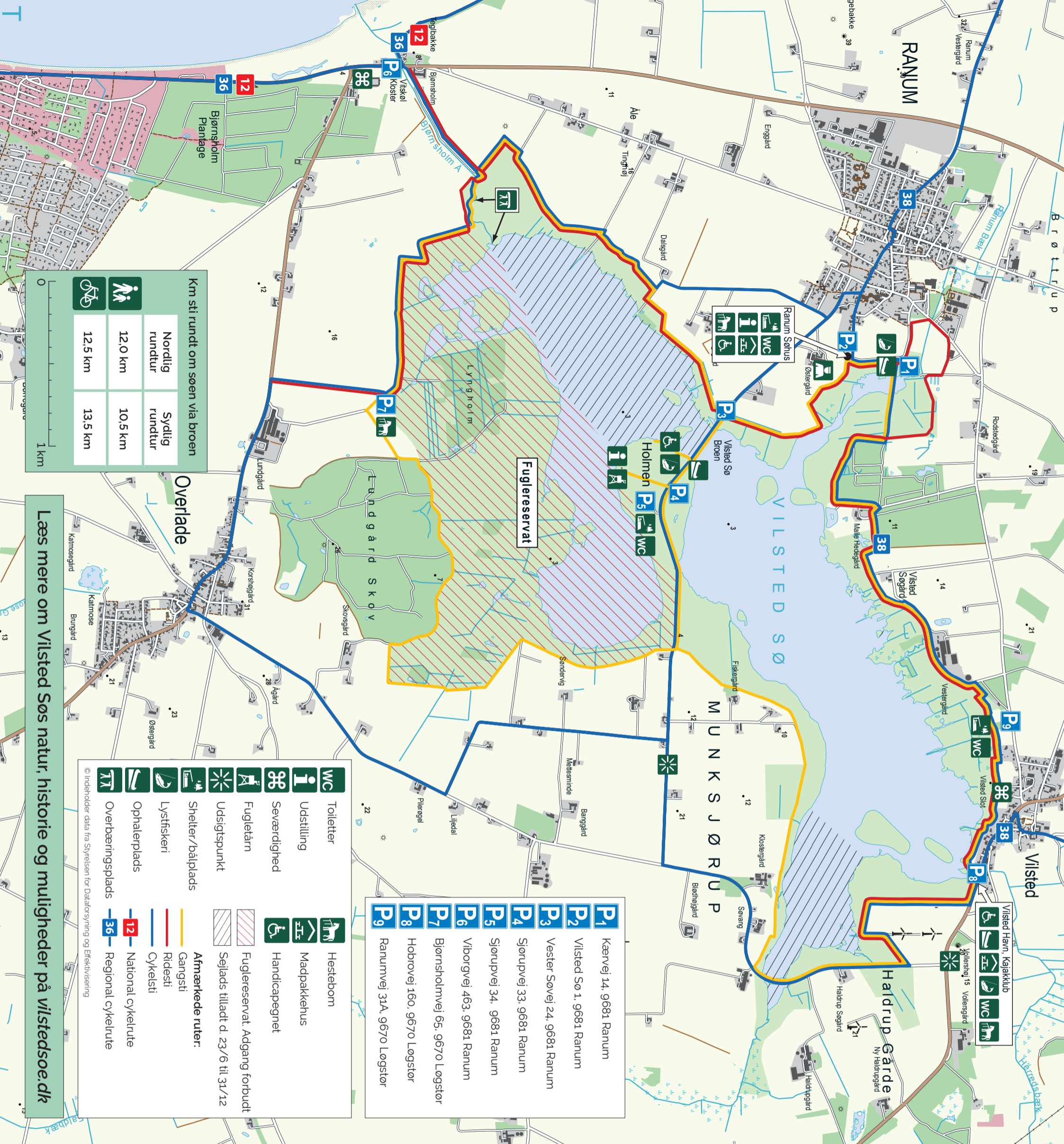
Dårlige faldforhold, tilsanding og bundopskydning i kanalerne og sætninger af tørve- og dyndjorden på op til 1,5 m har bevirket, at intensiv landbrugsdrift i området næsten var ophørt da idéerne om gendannelsen af søen kom frem.

I 1924 er der kun en meget lille del af Vilsted Sø tilbage.

Vitskøl Kloster blev i 1573 overtaget af rigsråd Bjørn Andersen, som gav det navnet Bjørnsholm..

Oplev Vilsted Sø

Kom tæt på søen og naturen på de 20 km vandresti. Via broen er den nordlige rundtur om søen på 12 km og den sydlige er på 10,5 km. Ca. halvdelen af turen foregår på slået sti i græsset og den øvrige del foregår på kombineret cykel/gangsti med stemmel, der er barnevogn- og handicappentilg. Der er mulighed for dagophold og overnatning på de 3 shelter/bålpladser.

I Ranum Søhus kan friluftslivssæsonen forlænges med mulighed for indendørs ophold og overnatning. Indeholder også udstilling om søen.

Der er 24 km cykelsti. Via broen er den nordlige rundtur om søen på 12,5 km og den sydlige er 13,5 km. Cykelturen går ad anlagte grusstier, markveje og især syd for søen af eksisterende offentlige asfalterte. Vilsted Sø er tilknyttet det øvrige regionale cykelstinet. Der er udgivet selvstændigt cykelkort for vesthimmerland; se nærmere på hjemmesiden.

Der er i alt 13 km ridesti på nord og vestsiden af søen. Desuden er der 3 tøjlebomme. Der kan i perioder og specielt i vinteren være forbløde forhold til ridning. Der må under ingen omstændigheder rides på cykel/gangstierne.

Det er tilladt at sejle på søen uden motor og sejl. Vær opmærksom på sejlsadsforbudszoneerne jf. kortet. Ingen landgang på fugleøerne. Via Bjørnholm Å er der adgang til Limfjorden. Kajakkert m.fl. skal dog bæres uden om stryget ca. 200 m.

OBS: Søen er lavvandet, og der kan være risiko for at sejle på gamle grusveje, grøftekanter m.m.

Alle cykelstierne er farbare for kørestole, men specielt turen fra Vilsted til Ranum Søhus er en populær strækning. Der er desuden handicappadgang til fugletårnet og kørestolsvenlige fiskepladser på holmen.

Det er tilladt at fiske med stang fra båd og på de angivne fiskesteder. Frit for alle dog jf. de alm. regler for fiske tegn.

Kontakt til opsynsmand Steen Holmgaard, Vester Søvej 15, 9681 Ranum Tlf. 21 25 74 08

Vilsted Sø er privatejet og færdsel på landarealerne er ikke tilladt. Færdsel er kun tilladt på de anlagte stier, pladser og søen jf. kort.

Hunde skal altid føres i snor.

Alt motor- og knallertkørsel er forbudt på stierne og broerne. Overtrædelse politianmeldes.

Ridning kun på ridestierne og aldrig på cykel/gangstierne.

Det er tilladt at sejle på søen uden motor og sejl. Vær opmærksom på sejlsadsforbudszoneerne jf. kortet.

Det er tilladt at fiske med stang fra båd og på de angivne fiskesteder.